

นวัตกรรม “อสม.แม่ นม ตำบลสารจิตร์”

สาขานมแม่ และอนามัยแม่และเด็ก

ประจำพุทธศักราช ๒๕๖๘

นางแอนจิรา เพยพร

อสม. ดีเด่นระดับเขตสุขภาพที่ ๒

จังหวัดสุโขทัย

ชื่อนวัตกรรม : อสม.แม่นม ตำบลสารจิตร

ชื่อเจ้าของผลงาน : นางแอนจิรา เพยพร

ประเภทนวัตกรรม : ☒ นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (Product innovation)
☒ นวัตกรรมบริการ (Service innovation)
☒ นวัตกรรมกระบวนการ (Process innovation)

จังหวัด : สุโขทัย

อสม. ดีเด่นระดับ ☒ เขต ☐ ภาค

ที่มาและความสำคัญของการสร้างนวัตกรรม

จากการปฏิบัติงานด้านนมแม่และอนามัยแม่และเด็ก ข้อมูลในชุมชนตำบลสารจิตร พบว่า หญิงตั้งครรภ์ ส่วนใหญ่ทำงานต่างจังหวัด กลับมาคลอดบุตรที่บ้าน และทิ้งเด็กทารกแรกเกิดไว้กับ ผู้สูงอายุ คุณย่าคุณยายที่บ้าน และตนเองกลับไปทำงานที่ต่างจังหวัดทันที พบว่าขาดการเตรียมความพร้อมก่อนการตั้งครรภ์ การตั้งครรภ์ไม่พร้อม ขาดความรู้การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ส่วนใหญ่เลี้ยงด้วยนมผสม และไม่รู้วิธีการเสริมสร้างพัฒนาการของทารก มีการใช้ความรู้ ความเชื่อ แนวคิดเก่า ๆ ในการเลี้ยงดูลูกหลาน มีปัญหา หวั่นมบอด รวมถึงปัญหาเรื่องรายได้ในการเลี้ยงดูลูกหลานด้วย

ดังนั้น ชมรมอาสาสมัครสาธารณสุขตำบลบ้านแสนตอ จึงเล็งเห็นความสำคัญของการส่งเสริมสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์และการดูแลสุขภาพมารดาและทารกหลังคลอด จนถึงการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และการส่งเสริมพัฒนาการสมวัย จึงได้จัดทำนวัตกรรม “อสม.แม่นม” ตำบลสารจิตร ขึ้นในปีงบประมาณ 2566 เพื่อเป็นแนวทาง เป็นเครื่องมือในการเข้าถึงบริการด้านความรู้ คำแนะนำ การให้คำปรึกษา และการบริการส่งเสริมสุขภาพอนามัยแม่และเด็ก จากชมรม “อสม.แม่นม” ตำบลสารจิตร และเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลอย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาส่งเสริมสุขภาพ ติดตาม หญิงตั้งครรภ์ หญิงหลังคลอด การดูแลทารก หลังคลอด ในชุมชน อย่างใกล้ชิด โดย อสม.แม่นม ตำบลสารจิตร์
2. เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่ม ได้รับการดูแลสุขภาพจากชมรม “อสม.แม่นม” ตำบลสารจิตร์ และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขอย่างต่อเนื่อง

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. กระบวนการออกแบบและจัดทำนวัตกรรม

1.1 ชมรม อสม. แม่นม ตำบลสารจิตร์ และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ร่วมกันสำรวจข้อมูล คู่รักที่ร่วมพิธีวิวาห์ เพื่อทำข้อตกลงในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว ตั้งครรภ์เมื่อพร้อม และ เข้ารับการฝากครรภ์ที่โรงพยาบาลเมื่อทราบว่าตั้งครรภ์

1.2 ชมรม อสม. แม่นม ตำบลสารจิตร์ และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ดูแล อสม.แม่นม จับคู่กับหญิงตั้งครรภ์จนถึงหลังคลอด ดูแลเสมือนแม่นมร่วมกับผู้ปกครองจนเด็กอายุ 5 ปี

2. การนำนวัตกรรมไปใช้

2.1 อสม. สำรวจคู่รักที่แจ้งการดิวาห์ เพื่อให้ความรู้และตกลง MOU โดยการเลี้ยงลูก ด้วยนมแม่ อย่างเดียวอย่างน้อย 6 เดือน และส่งนมแม่มาให้บุตรเมื่อไม่ได้อยู่กับบุตรแรกเกิด

2.2 อสม. จับคู่กับหญิงตั้งครรภ์ อสม.แม่นม 1 คน ต่อ 1ครอบครัว ดูแลอย่างใกล้ชิด เสมือนเป็นคุณแม่ของทารก

2.3 อสม. ใช้ในการประเมิน ติดตามเยี่ยมบ้านและดูแลสุขภาพกลุ่มเป้าหมาย เพิ่มการ ดูแลสุขภาพที่ตรงต่อความต้องการของกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่ม

ผลการดำเนินงาน/ประโยชน์ที่ได้รับ

1. อสม.แม่่นม จับคู่ดูแลกลุ่มเป้าหมายได้ครบทุกกลุ่มเป้าหมาย (ร้อยละ 100)
2. กลุ่มเป้าหมายได้รับการดูแลและเกิดประโยชน์ต่อกลุ่มเป้าหมาย มีค่าเฉลี่ยมากค่าสุดคือ 4.81 รองลงมาคือ ส่งเสริมสัมพันธภาพที่ดีในชุมชน
3. จาก อสม.แอนจิรา เผยพร และสมาชิกชมรม “ อสม. แม่่นม ” ตำบลสารจิตร ได้ดำเนินงาน พบปัญหาสุขภาพต่าง ๆ เช่น หญิงหลังคลอดหัวนมสั้น หัวนมบอด น้ำนมไม่ไหล น้ำมน้อย เด็กทารกติดมารดา จึงได้ร่วมกันคิดค้นพัฒนานวัตกรรมหนุนเสริมในการดูแลสุขภาพของกลุ่มเป้าหมายเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ดังนี้
  - 3.1 นวัตกรรม “บัตรรักผูกพัน ฉันและเธอ”
  - 3.2 นวัตกรรม “ชา 3 พลังกระตุ้นน้ำนม”
  - 3.3 นวัตกรรม “บิกินีอ่อนนม”

ปัจจัยความสำเร็จ

1. ความร่วมมือระหว่าง ชมรมอสม.แม่่นมและภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน
2. การออกแบบกระบวนการที่มีการสำรวจข้อมูล การจับคู่ดูแล และติดตามต่อเนื่อง ครบวงจร
3. การประชุมถ่ายทอดองค์ความรู้ต่อเนื่อง
4. การออกแบบกระบวนการให้ครอบคลุมทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผนครอบครัว การฝากครรภ์จนถึงการดูแลเด็กเล็กทำให้การดูแลครบถ้วน
5. มีการเรียนรู้ คัดวิเคราะห์ แยกแยะ แก้ปัญหา ด้วยการทำไป เรียนรู้ไป แก้ไขปัญหาไป พร้อมกันกับทีมงานอย่างต่อเนื่องทุกเดือน

โอกาสในการพัฒนา

1. พัฒนาศักยภาพผู้ถ่ายทอดความรู้ และพัฒนาเนื้อหาสาระความรู้ ให้ตอบโจทย์ และตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย
2. ศึกษาสรรพคุณของสมุนไพรเพื่อนำมาใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตชาที่มีรสชาติและสูตรที่หลากหลายมากขึ้น และนำมาใช้เป็นวัตถุดิบในการประคบเต้านม

ภาคผนวก

กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ
Department of Health Service Support

